

РОЗВИТОК ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТРАТЕГІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВІ

У доповіді Українського інституту майбутнього інноваційну складову визначено одним із векторів еволюційного стрибка до розвитку університетів. У документі поставлено три питання, відповідь на які дозволить сформувати напрями державної політики в частині забезпечення розвитку університетів:

1. Як пов'язувати інноваційну діяльність із бізнес-моделлю університету?
2. Як державі стимулювати інноваційність університетів?
3. Як має бути організоване просторове середовище, щоб воно було сприятливим для інновацій?

Так, співробітництво університетів і бізнесу в інноваційному процесі знайшло відображення в індикаторах конкурентоспроможності країн у щорічних аналітичних доповідях про глобальну конкурентоспроможність, яку складає дослідницька група Світового економічного форуму в м. Давос (Швейцарія). В 12-му розділі, присвяченому інноваціям, виділено спеціальний індикатор "Дослідницьке співробітництво університетів з промисловістю" (University/industry research collaboration). Значення цього індикатора формується як середня експертних оцінок зазначеного явища у діапазоні 1 (не мають дослідницького співробітництва) –7 (співробітництво широко відбувається). Аналіз отриманих результатів рейтингування засвідчив, що країни, які спромоглися забезпечити динамізм своїх економік і увійшли до групи розвинених країн, стартуючи з відносно низьких позицій у світових рейтингах, характеризуються високим балом щодо співробітництва університетів і промисловості (Фінляндія, Сінгапур, Ізраїль, Тайвань, Китай, Ірландія, Республіка Корея). Україна за цим критерієм займає 74 місце у світі (рейтинг 3,5), а серед країн Центральної і Східної Європи програє таким країнам як Чехія, Угорщина, Естонія, Латвія, Литва [5].

Успішні результати участі університету в розвитку інноваційної діяльності обумовлені наявністю наступних факторів:

- університети мають значний науковий потенціал і висококваліфіковані кадри;
- університети є інтелектуальними центрами, де фундаментальні і прикладні дослідження тісно пов'язані з підготовкою фахівців;
- університетське середовище орієнтована на потребу регіонів;

- університети мають високий потенціал розробок, які викликають інтерес з боку всіх учасників інноваційних процесів;

- університети мають матеріально-технічну базу, необхідну для створення інновацій [2].

Реформування української освітньої політики, яке реалізується під егідою European Higher Education Area, членом якого Україна є з 2005 року, та здійснюється в умовах економічних та політичних реформ, вимагає забезпечення сучасної якості та привабливості європейської вищої освіти, її фундаментальності відповідно подальших перспективних потреб держави, розширення доступу до вищої освіти, розширення мобільності студентів і викладачів, а також забезпечення успішного працевлаштування випускників закладів вищої освіти (далі – ЗВО) за рахунок того, що всі академічні ступені й інші кваліфікації повинні бути орієнтовані на ринок праці. Так, сфера вищої освіти безпосередньо повинна бути задіяна в досягненні основних цілей науково-технологічного розвитку шляхом створення можливості для виявлення талановитої молоді та сприяння в розвитку інтелектуального потенціалу країни.

Так, ринок освітніх послуг вирішує проблему підготовки кадрів, що забезпечують дослідження і розробки, трансфер технологій та управління інноваційною діяльністю на рівні підприємства, регіону, країни.

Розвиток системи вищої освіти в рамках науково-технологічного розвитку вимагає формування чітких стратегічних орієнтирів у сфері підвищення якості послуг вищої освіти. Наявність проблем вищої освіти призводить до необхідності планування і прогнозування результатів даної діяльності, що стає найбільш актуально в період трансформації системи вищої освіти.

Проектна діяльність НПП є засобом розвитку специфічних проєктувальних здібностей, виступає універсальним джерелом навчання, виховання, творчої взаємодії викладача і студента. Об'єктами проєктування в діяльності викладача ЗВО є освітній процес в рамках навчальної дисципліни, зміст навчального матеріалу, навчальне заняття, технологія навчання, засоби навчання, навчально-методичне забезпечення дисципліни, методична система, педагогічна ситуація, освітнє середовище.

Залучення студентів до проєктної діяльності дозволяє сформувати основні загальнокультурні і професійні компетенції фахівця, сприяє реалізації

інтелектуального потенціалу, дозволяє створити мотивацію на самостійний пошук і придбання знань.

Крім цього, центри підвищення кваліфікації та кадрові агентства проводять короткострокові освітні курси з підвищення кваліфікації в галузі управління інноваціями. Так наприклад, існують Школи інноваційної освіти “Rainbow”, Інтенсив-школи інновацій та соціального підприємництва. У ЗВО країни реалізується програма управлінських кадрів за спеціальністю “Менеджмент інноваційної діяльності”, а також розроблено навчальні курси: “Інноваційна діяльність”, “Інноваційний менеджмент”, “Управління інноваційною діяльністю”. Досліджувані курси концентрують в собі механізми, що дозволяють мінімізувати витрати, знизити ризики і позбутися від помилок з перших кроків при розробці інноваційних проєктів, просуванні та впровадженні нових бізнес-ідей.

Складність підготовки студентів для інноваційної економіки полягає в тому, що в процесі навчання студенту необхідно опанувати не тільки фундаментальними знаннями, а й практичними підприємницькими навичками [6].

Підготовка майбутніх висококваліфікованих кадрів, здійснюється в середовищі, що складається з модулів інноваційної інфраструктури ЗВО, що включає у себе прикладні дослідження, комерціалізацію досліджень та розробок (продаж ліцензій), застосування їх на практиці у малих інноваційних підприємствах [7].

Стала популярною інноваційна активність в молодіжному середовищі. Саме в університеті з метою мотивації та пропаганди розвитку інноваційного підприємництва серед студентів на базі ЗВО створюються елементи студентської інноваційної інфраструктури: студентське конструкторське бюро, студентський бізнес-інкубатор, молодіжні інноваційні центри та ін. Це сприяє ініціативному розвитку підприємницького середовища серед студентських колективів та створює новий майданчик для розвитку інноваційної економіки.

Розвиток студентського молодіжного підприємництва слабо піддається реалізації без функціонування бізнес-інкубаторів та технопарків, як унікальної платформи для підтримки перспективних високотехнологічних проєктів. Це досягається шляхом надання молодим підприємцям консультаційних, бухгалтерських, юридичних, інформаційних послуг і наданням площ на пільгових умовах. Термін перебування резидентів в бізнес-інкубаторі обмежений 2-3 роками. Обмеження щодо терміну перебування необхідні для того, щоб стимулювати резидентів до швидкого отримання результатів і переходу на самостійний рівень розвитку, а також забезпечити необхідну змінність компаній і підприємців в бізнес-інкубаторі для підвищення ефективності комерціалізації нових проєктів [8].

В університетському бізнес-інкубаторі зароджується нова точка зростання економіки країни - мале інноваційне підприємництво. Комплекс послуг, що надаються бізнес-інкубатором з використанням преференцій, є одним з найголовніших умов підтримки підприємців-початківців. Важливою перевагою бізнес-інкубатора, є творча атмосфера і можливість контактувати з подібними резидентами, ділитися досвідом, обмінюватися корисною інформацією, визначати точки взаємодії. Найбільшу користь резидентам в бізнес-інкубаторах приносить повна концентрація на підприємницьких завданнях і мінімізація витрат на управлінський апарат. Дані заходи значно підвищують «виживання» інноваційних проєктів на початкових етапах їх діяльності.

Таким чином, можна сказати, що інноваційна діяльність для кожного ЗВО – це локальний процес, який має глобальне значення для розвитку економіки та науки в цілому. Необхідно докладати всіх зусиль на всіх рівнях з розвитку інноваційної діяльності, незважаючи на те, що кожен ЗВО йде своїм шляхом у її розвитку.

Література

1. Актуальні питання реформування освіти в Україні: монографія / за ред. С. Л. Лондара; ДНУ «Інститут освітньої аналітики». - Київ, 2018. - 246 с.
2. Бовкун А.С. Формирование подходов к повышению эффективности управления инновационной деятельностью вуза / А.С. Бовкун // Дисс. на соискание уч.ст.к.э.н. – Иркутск, 2014. – 157 с.
3. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред.В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
4. Костишина Т. А. Інноваційно-інтелектуальні чинники розвитку освіти як передумова формування середнього класу в Україні / Т. А. Костишина // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. – 2015. – № 3. – С. 9-15.
5. Наука, технології, інновації. Статистичний збірник. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauk_a_u.htm
6. Скрипник М. І. Інноваційна діяльність закладів вищої освіти України: критичний аналіз / М. І. Скрипник, О. О. Григоревська // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки. - 2018. - Спецвипуск. - С. 334-344.
7. Університети та бізнес: міжнародний досвід співпраці та перспективи для України/ Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.cost.ua/news/421-college-business-cooperation>